

avec la Serbie. Selon les autorités, ce mur doit permettre d'endiguer l'afflux de migrants qui tentent de rejoindre l'Europe de l'Ouest.

- 15 (2) 45 l'Europe n'est pas le seul continent à s'être emmuré. On retrouve aussi des murs de séparation au Moyen-Orient, en Inde, en Afrique... et dans la banlieue de Jérusalem-Est, où un serpent de béton sépare Israël du camp de réfugiés palestiniens de Chouafat, qui accueille environ 20 000 personnes.

d'après Les Dossiers de l'Actualité, octobre 2016

- 1p 44 « Des murs toujours plus nombreux » (titre)
Combien de raisons différentes sont mentionnées au premier alinéa pour construire des barrières ?
A deux
B trois
C quatre
D cinq
- 1p 45 Choisissez le(s) mot(s) qui manque(nt) dans le texte.
A Ainsi,
B Bref,
C D'ailleurs,
D D'autant plus que

H 1 EXAMEN tekst 2019-I: 1

1p **1 C** Je moet aangeven welke bewering overeenkomt met de tekst.

Bewering A betekent: Napoleon zou zijn hand in zijn jasje dragen om de maagpijn te verlichten waarvan hij regelmatig last had. Deze bewering komt niet overeen met de tekst. In regel 1-6 lees je dat Napoleon altijd wordt weergegeven met zijn linkerhand in het midden van zijn jasje. In tegenstelling tot wat wordt beweerd, is dat niet omdat hij maagpijn had. Deze uitleg is het meest populair, maar is uiteindelijk tegengesproken (démentie).

Bewering B betekent: Napoleon zou zijn hand in zijn jasje dragen om de artiesten die hem wilden afbeelden (représenter) belachelijk te maken (se moquer). Deze bewering komt niet overeen met de tekst. In regel 7-12 staat dat er twee mogelijke versies zijn van de houding met de hand in zijn jasje. De eerste komt van een houding die Napoleon zou hebben aangenomen om voor een schilderij te poseren. Naar aanleiding daarvan zouden talrijke andere schilders die houding hebben gekozen om hem af te beelden. Napoleon heeft dat gebaar zo'n beetje als zijn handelsmerk (renommée) aangenomen.

Bewering C betekent: Napoleon zou zijn hand in zijn jasje dragen om zichzelf te vergelijken met de mannen van het Romeinse keizerrijk. Deze bewering komt overeen met de tekst. In regel 12-16 wordt de tweede versie van die houding toegelicht. De houding met de hand in die positie verwijst naar (fait référence à) een houding die werd aangenomen door de mannen in het Romeinse tijdperk, waarmee de regels van het fatsoen (bienséance) werden weergegeven. Met dat gebaar zou Napoleon dus gelijkgesteld (assimilé) worden aan machtige mannen die wijsheid en opvoeding vertegenwoordigden.

H 2 EXAMEN tekst 2019-I: 2

1p **2** **Poésies Nouvelles / (werk van) (Alfred) de Musset**

In de eerste alinea lees je dat in het nachtelijke Parijs ergens op een gevel (façade) een kussend stelletje te zien is. In de verte tekent zich het silhouet van de Eiffeltoren af. *#le_baiser* is een videomappingproject van straatartiest Julien Nonnon. Hij projecteert op Parijse gevels tedere plaatjes van stellen die elkaar kussen.

In regel 15-20 van de tweede alinea staat dat dit niet zijn eerste poging (coup d'essai) is. In 2015 had hij al van zich laten horen met *Safari Urbain*, projecties van dierenafbeeldingen op Parijse flatgebouwen. Daarmee hekelde (dénoncé) hij de opgelegde moderegels. In regel 20-28 lees je dat Julien Nonnon er deze herfst weer is met *#le_baiser*, een werk dat dromen oproept (évoque). Dit genie (prodige) van videomapping heeft zijn ideeën ontleend aan de **Poésies Nouvelles van Alfred de Musset**. Hier wordt dus duidelijk door wie Nonnon zich heeft laten inspireren. Deze Franse dichter verklaarde namelijk: 'De enige ware taal in de wereld is een kus'.

2p **3** **1 = niet; 2 = niet; 3 = niet**

Indien drie antwoorden goed: 2 punten; indien twee antwoorden goed: 1 punt; indien één of geen antwoorden goed: 0 punten.

Bewering 1 komt niet overeen met de tekst. In regel 15-20 staat dat het niet de eerste keer is dat Julien Nonnon in Parijs beelden op gevels projecteert. Hij had dit namelijk al in 2015 gedaan met *Safari Urbain* als protest tegen de regels van de mode.

Bewering 2 komt niet overeen met de tekst. In regel 29-35 lees je dat Julien Nonnon de hele maand september in zijn studio anonieme stelletjes heeft gefotografeerd die overal vandaan kwamen. Geliefden (amants), familieleden of vrienden, velen zijn er gelokt door de 'bibliotheek van de liefde' van de artiest. Hier staat niet dat de personen die model gestaan voor *#le_baiser* vrienden en familieleden zijn van Julien Nonnon.

Bewering 3 komt niet overeen met de tekst. Nergens in de tekst heb je kunnen lezen dat sommige Parijzenaars van mening zijn dat Julien Nonnon met zijn project de privacy van de bewoners schendt. In regel 35-40 bevestigt Julien dat hij talrijke aandoenlijke berichtjes van onbekenden heeft gekregen, waarin ze hun verhalen en de redenen vertelden waarom ze graag mee wilden doen met zijn project. In regel 41-46 staat dat *#le_baiser* een kunstwerk is dat speelt met de regels van de schoonheid en de cultuur van de stedelijke kunst. Het kunstwerk roept vragen op over onze betrekking tot de ruimte en de tijd door de verliefde mens weer in het hart van de stad te plaatsen.

H 3 EXAMEN tekst 2019-I: 3

- 1p **4 B** Je moet bepalen wat waar is volgens de eerste alinea. Je hebt de keuze uit vier mogelijkheden. In het verleden veranderden de mensen maar zelden hun voornaam vanwege de hoge prijs van de procedure (antwoord A). Tegenwoordig is de stap om van voornaam te veranderen minder ingewikkeld dan in het verleden (antwoord B). De kosten van een verandering van voornaam variëren tegenwoordig tussen de 500 en 1000 euro (antwoord C). Onlangs is het aantal personen dat van voornaam wil veranderen, aanzienlijk gestegen (antwoord D).
De eerste alinea gaat over het wijzigen van voornamen in het verleden en nu. In regel 1-6 lees je dat het niet altijd makkelijk is om Johnny te heten, net als de Franse rockster Johnny Halliday. Een oplossing daarvoor is het wijzigen van de voornaam. Bijna 3000 personen zetten elk jaar die stap. In regel 7-17 staat dat de aanvrager van het verzoek (requérant) vroeger een advocaat moest betalen, een dossier moest samenstellen en voor de rechter in familiezaken moest verschijnen. Dat was een lange en zware procedure die tussen de 500 en 1000 euro kostte. Sinds mei 2016 is het niet meer verplicht om naar de rechter te gaan. Het is nu voldoende om een afspraak te maken met de ambtenaar van de burgerlijke stand (officier de l'état civil) van het gemeentehuis. 95% van de aanvragen wordt geaccepteerd. Het lijkt nu dat antwoord B het juiste antwoord is. Je leest verder nog in regel 17-24 dat de eisers hun stap wel moeten motiveren (justifier). 'Alleen het feit dat je je voornaam niet leuk vindt, kan geen geldige reden zijn', verduidelijkt socioloog Baptiste Coulmont, schrijver van het boek *Changer de prénom, De l'identité à l'authenticité*. Je weet nu zeker dat antwoord B het juiste antwoord is.
- 1p **5 C** Welk signaalwoord ontbreekt er op de open plek in regel 17? Je hebt de keuze uit: Kortom (antwoord A, conclusie), Te meer omdat (antwoord B, verklaring), Niettemin (antwoord C, tegenstelling), Bijvoorbeeld (antwoord D, toelichting).
In de tekst voor de open plek staat dat het tegenwoordig makkelijker is om van voornaam te veranderen dan vroeger. 95% van de aanvragen wordt geaccepteerd. Nu volgt de zin met de open plek.   ?   moeten de aanvragers hun stap tot naamsverandering motiveren.
Met het signaalwoord 'Niettemin' (**Néanmoins**) geeft de auteur de tegenstelling weer tussen acceptatie en motivatie. De andere signaalwoorden geven een ander tekstverband aan en zijn dus onjuist.
- 2p **6 1 = d; 2 = a; 3 = e; 4 = b**
Indien vier antwoorden goed: 2 punten; indien drie antwoorden goed: 1 punt; indien twee of minder antwoorden goed: 0 punten.
De tweede alinea geeft de motivatie voor naamsverandering weer van een aantal personen. Zo lees je in regel 25-30 dat bij 80% van de personen die een wijziging willen aanvragen, een of twee ouders van buitenlandse afkomst zijn. Om zich meer geïntegreerd te voelen heeft Samir daarom zijn naam 'verfranst' in Samuel. Bij Samir hoort antwoord d.

Daarentegen heeft Rémy ervoor gekozen om dichterbij zijn Algerijnse wortels te komen (regel 30-33). Hij wil daarmee zijn afkomst benadrukken. Bij Rémy hoort antwoord b.

In regel 33-37 geeft Micheline aan dat zij haar voornaam niet kon verdragen, omdat een beroemde locomotief die naam heeft. Zij heeft haar naam dus laten wijzigen en noemt zich voortaan Michèle. Micheline koos dus vanwege een ongewenste associatie voor een andere voornaam. Bij Micheline hoort antwoord e.

Bij andere naar voren gebrachte motivaties zitten religieuze overwegingen, geslachtsveranderingen of pijnlijke gebeurtenissen uit het verleden die men probeert te vergeten (regel 37-42). In regel 42-45 lees je dat dat het geval was bij Sarah. Toen zij jong was, werd ze geslagen door haar vader. Nu ze volwassen is, heeft ze de naam Nina gekozen. Sarah heeft nare herinneringen. Bij Sarah hoort antwoord b.

1p **7 A** Alleen de eerste bewering komt overeen met de derde alinea.

Bewering 1 betekent: De acteur Luchini heeft zijn voornaam veranderd, omdat hij hem nogal gewoontjes vond. Deze bewering komt overeen met de derde alinea.

In regel 46-52 lees je dat een voornaam veel aanwijzingen (indices) geeft over een persoon. Je kunt natuurlijk zijn of haar geslacht raden, maar ook vaak de tijd waarin hij of zij geboren is. Je kunt ook zijn of haar geografische en soms etnische oorsprong vermoeden en zelfs de sociale klasse. In regel 52-57 staat dat die sociale klasse zeker de wens van acteur Luchini heeft bepaald om zijn gewone voornaam Robert te verruilen (troquer) voor Fabrice, hetgeen een beetje chiquer klinkt.

Bewering 2 betekent: De acteur Luchini heeft zijn voornaam veranderd, omdat hij liever een voornaam had die een aanwijzing geeft van zijn geografische afkomst. Deze bewering komt niet overeen met de derde alinea. Deze bewering komt niet overeen met de derde alinea, zoals je in de toelichting bij bewering 1 hebt gelezen.

1p **8** De kern van het goede antwoord is:

(Het zijn voorbeelden van bijzondere namen die) niet (zouden) zijn opgemerkt door justitie / (zouden) zijn ontsnapt aan de aandacht van justitie / niet verboden zijn.

De laatste alinea geeft aan dat ouders tot op zekere hoogte de vrijheid hebben om iedere gewenste naam te geven aan hun hummel (bambin). De burgerlijke stand kan ingrijpen als het kind schadelijke gevolgen zou kunnen ondervinden (porter préjudice) van de gewenste naam. Zo heeft de Franse justitie onlangs het gebruik geweigerd van de volgende namen: Nutella, Fraise, Mini-Cooper, Manhattan, Prince-William... In regel 67-75 staat dat op internet de site 'Vereniging van ambtenaren van de burgerlijke stand' de bijzondere voornamen inventariseert (recense) die **aan de aandacht van justitie zouden zijn ontsnapt**. Daaronder de namen: Tarzan, Princess, Darwin, Bilbo en zelfs Khaleesi, naam van de heldin uit de zeer populaire serie *Game of Thrones*. Deze namen zijn dus (nog) niet verboden.

H 4 EXAMEN tekst 2019-I: 4

1p **9 C** Wat maakt Joseph-Ferdinand Cheval zo'n bijzondere postbode? Doordat je bij de oriëntatie vooraf de eerste alinea hebt geskimd, weet je al dat Joseph-Ferdinand Cheval een dromerige postbode uit Hauterives in de Drôme is, die in de jaren zeventig van de negentiende eeuw elke dag 32 kilometer loopt om de post te bezorgen. Om zijn gedachten wat af te leiden bedenkt hij tijdens zijn rondes een sprookjesachtig paleis met grotten, torens, tuinen, kastelen, musea en beeldhouwwerken. Op een dag in 1879 raapt (ramasse) hij een steen op met een bijzondere vorm en voor hem verandert die steen zijn hele leven... In regel 22-27 lees je vervolgens dat zo de geschiedenis begint van de bouw van een van de meest onvoorstelbare paleizen van Frankrijk. In de loop van meer dan dertig jaar zal de postbode een massa (multitude)

stenen oprapen die hij aan zijn gebouw zal toevoegen. Je weet nu dat antwoord C het juiste antwoord is: Hij heeft zijn droom gerealiseerd door helemaal alleen een van de meest bijzondere paleizen van Frankrijk te bouwen.

Antwoord A is onjuist: Hij heeft niet als groot liefhebber van architectuur Frankrijk te voet doorkruist om kastelen en sprookjesachtige paleizen te bezoeken. Antwoord B is ook fout: Hij heeft niet een eenzaam leven geleid in een paleis van extravagante afmetingen. Antwoord D is onjuist: In de tekst staat niet dat hij zonder te klagen dagelijks de post bezorgde over tientallen kilometers.

1p **10** **1 = niet; 2 = niet**

Indien twee antwoorden goed: 1 punt; indien één of geen antwoorden goed: 0 punten.

Bewering 1 komt niet overeen met de tweede alinea. In de eerste alinea lees je in regel 13-15 maar een paar woorden die Joseph-Ferdinand Cheval zegt over architectuur: 'Ik liet alle oude architecturen herleven'. Dat ging over zijn fantasiewereld. In de tweede alinea staat in regel 27-34 dat Joseph-Ferdinand begint met het bouwen van een fontein in zijn tuin die hij 'Bron van het leven' zal noemen. Vervolgens bouwt hij een waterval (cascade), twee tempels, een graftombe (tombeau), zuilen (colonnes) enzovoort. Ieder nieuw element wordt opgenomen (s'intègre) in het bestaande geheel. Hij heeft zijn paleis dus zeker niet gebouwd aan de hand van een ontwerp van een architect.

Bewering 2 komt niet overeen met de tweede alinea. In regel 34-39 lees je dat als de tuin te klein wordt, de postbode een perceel grond van zijn buurman koopt om het gebouw, dat alleen maar decoratief is, uit te breiden. Het paleis is inderdaad onbewoonbaar (inhabitable). Joseph-Ferdinand Cheval heeft zijn paleis in de loop van de jaren wel vergroot, maar niet om erin te kunnen wonen.

2p **11** **1 = niet; 2 = wel; 3 = wel; 4 = niet**

Indien vier antwoorden goed: 2 punten; indien drie antwoorden goed: 1 punt; indien twee of minder antwoorden goed: 0 punten.

Joseph-Ferdinand Cheval putte inspiratie voor zijn levenswerk uit meerdere bronnen. In regel 40-48 lees je dat het wel heel verrassend is dat hij niets van architectuur weet! In zijn eentje zoekt hij zijn stenen en als hij op 60-jarige leeftijd met pensioen gaat, besluit hij al zijn tijd te wijden aan zijn kunstwerk dat nooit af is. Hij heeft geen boeken over architectuur en ook geen literaire werken gebruikt. Antwoord 1 en 4 zijn geen inspiratiebronnen geweest.

In regel 49-53 staat dat Joseph-Ferdinand Cheval toen hij met het kunstwerk begon niet aan de gigantische afmetingen dacht, maar dat hij in zijn dromen altijd wel weer wat nieuws uitvond. Je weet nu dat antwoord 2 een inspiratiebron is geweest.

In regel 53-55 lees je vervolgens dat hij ook inspiratie haalde uit afbeeldingen van ansichtkaarten. Ook antwoord 3 is voor hem een inspiratiebron geweest.

In het laatste deel van de derde alinea wordt verteld dat de dichter Émile Roux-Parassac zo onder de indruk was van het monument dat hij er een gedicht aan heeft gewijd (dédié). Sindsdien staat het gebouw (édifice) bekend onder de naam 'Palais idéal'.

1p **12 C** In regel 64-65 staat dat het paleis indruk maakt door zijn enorme afmetingen. In regel 67-72 lees je dat het 'Palais idéal' wordt beschouwd als een allesomvattend (universelle) kunstwerk. Het brengt elementen uit alle uithoeken van de wereld bij elkaar: Hindoestaanse en Egyptische tempels, een druïdegraf, een doolhof (labyrinthe), een moskee...

Om te weten te komen welk signaalwoord in regel 78 moet staan, lees je nu de regels die voorafgaan aan de laatste zin van alinea 4. In 73-78 worden details beschreven van onderdelen van het paleis. Je ziet miniaturen van een Zwitsers chalet, een pagode en ook een kasteel uit de middeleeuwen. Joseph-Ferdinand Cheval laat ook steeds een veelvoud van beeldhouwwerken en ornamenten terugkeren zoals

feeën, reuzen, beren (ours), vossen (renards), katten... Nu begint de zin met de open plek: ? hebben bezoekers een paar uur nodig om alle details van dit paleis, dat uniek is in zijn soort, te bewonderen.

Het signaalwoord dat je gaat invullen, geeft het verband weer tussen de regels voor de open plek en de zin erna. Er is hier sprake van een conclusie. Het juiste signaalwoord staat dus in antwoord C: Daarom (**Par conséquent**).

De andere signaalwoorden passen niet in regel 78. Eerst (antwoord A) geeft een uitbreiding aan. Bovendien (antwoord B) is een signaalwoord van uitbreiding of opsomming. Daarentegen (antwoord D) geeft een tegenstelling weer.

2p **13** Twee van de volgende antwoorden:

- **Het is geclassificeerd als historisch monument.**
- **Het wordt als (enig) voorbeeld van naïeve architectuur genoemd.**
- **Er is (door de post) een speciale postzegel / een postzegel met daarop de afbeelding van het paleis uitgebracht.**

Per correct antwoord: 1 punt.

Dat het werk van Joseph-Ferdinand Cheval gewaardeerd wordt, blijkt in de laatste alinea. In regel 83-87 lees je dat het paleis in 1969 wordt **geclassificeerd als historisch monument**. De minister van Cultuur verklaart daarbij dat het als **(enig) voorbeeld van naïeve architectuur kan worden genoemd**. In regel 92-96 lees je dat Joseph-Ferdinand Cheval inderdaad, zonder dat hij dat zelf wist, al een voorbode was (préfigurait) van artiesten zoals Henri Rousseau, die gezien wordt als de belangrijkste vertegenwoordiger van dit genre. In regel 96-100 staat dat door de Franse Posterijen in 1984 **een speciale postzegel / een postzegel met daarop de afbeelding van het paleis is uitgebracht**.

1p **14** **een gedicht (van Émile Roux-Parassac)**

In regel 55-63 lees je dat de dichter Émile Roux-Parassac op een dag in oktober een bezoek brengt aan Joseph-Ferdinand Cheval. Hij raakt letterlijk (littéralement) in de ban (tombe sous le charme) van het monument. Hij heeft een gedicht gewijd aan de postbode waarin hij heeft geschreven: 'Jouw ideaal, jouw Paleis'. Sindsdien is het gebouw bekend als 'Het ideale Paleis'.

Deze naam is dus gebaseerd op **een gedicht (van Émile Roux-Parassac)**.

H 5 EXAMENtekst 2019-I: 5

1p **15 C** Wat kom je in de eerste alinea te weten over Salwa Toko? Je hebt vier mogelijkheden. Ze heeft een IT-bedrijf opgericht waar ze alleen maar vrouwen in dienst heeft (antwoord A). Ze is altijd erg pessimistisch over de toekomst van vrouwen in de IT-sector (antwoord B). Ze vecht voor feminisering in de digitale wereld (antwoord C). Ze is er nog steeds niet in geslaagd om een baan te vinden in de IT-sector (antwoord D).

In regel 4-11 maak je kennis met Salwa Toko, projectleider van Face, de stichting die optreedt tegen uitsluiting (exclusion). Ze slaat soms met haar vuist op tafel (tape parfois de poing), maar laat zich nooit ontmoedigen. In regel 11-16 lees je dat ze sinds 2014 met haar programma 'Wi-Filles' (Wi-Meisjes) meisjes van de middelbare school de weg wijst in de digitale wereld. In regel 16-21 wordt met enkele kreten aan de muur van de kantooruimte van Face de feministische betrokkenheid verkondigd: 'Alleen meisjes, geen jongens!', 'Meisjes kunnen het', 'Seksisme is niet onze stijl'. Je zou kunnen denken dat antwoord A het goede antwoord is, maar dat is niet correct. Salwa Toko is namelijk niet de oprichter van het bedrijf, maar projectleider. Antwoord B is ook niet juist, want ze is juist erg positief over de toekomst van vrouwen in de IT-sector. Antwoord D is absoluut onjuist, want Salwa Toko is initiatiefneemster van het project. Ze wil juist meer meisjes betrekken bij de digitale wereld. Je weet nu dat antwoord C het goede antwoord is.

1p **16 B** Je moet uitzoeken wat uit de tweede alinea blijkt. Je hebt de keuze uit vier antwoorden. Bij haar keuze voor de digitale wereld heeft Salwa Toko zich laten leiden door haar familie (antwoord A). Salwa Toko heeft geweigerd om de beroepskeuzevoorlichting (orientation professionnelle) te accepteren die haar op school was voorgesteld (antwoord B). Salwa Toko heeft kunnen profiteren (tirer profit) van het grote verschil (décalage) tussen het schoolsysteem van Mali en dat van Frankrijk (antwoord C). Omdat haar cijfers slechter werden, moest Salwa Toko kiezen voor de kappersopleiding ondanks haar voorkeur voor de modevakopleiding (antwoord D).

In regel 22-31 vertelt Salwa Toko over haar jeugd. Ze is in Mali opgegroeid. Daar was ze op school een heel goede leerling. Toen ze in de vijfde klas van de middelbare school zat, is ze met haar ouders naar Frankrijk teruggekeerd. (In het Nederlandse schoolsysteem is dat de tweede klas, zie A6.) Haar cijfers gingen omlaag, omdat het haar niet lukte om zich aan te passen. Er werd haar aangeraden om een beroepsopleiding te gaan volgen. Ze kon kiezen tussen modeontwerper of kapster. In regel 31-38 lees je hoe Salwa daarover dacht en wat ze vervolgens deed. Ze is verontwaardigd dat ze niet kan kiezen voor bijvoorbeeld werktuigkunde (mécanique) of elektrotechniek. Jongens en meisjes zouden hetzelfde moeten kunnen kiezen. Ze zegt ook dat je je nooit tevreden moet stellen met wat je wordt voorgeschreven. Je moet gewoon je eigen weg volgen. En dat is wat Salwa heeft gedaan. Dit komt overeen met antwoord B. In regel 38-42 lees je dat haar cijfers omhooggaan en daarop volgt het studeren (les études s'enchaînent). In het begin van de jaren 2000 is de digitale boom in volle gang (bat son plein) en Salwa Toko duikt er middenin.

1p **17 A** Op welk moment vindt de tweede klik (déclic) plaats volgens de derde alinea? Wanneer gaat er voor tweede keer een lichtje branden bij Salwa Toko? In regel 43-57 lees je dat de tweede klik plaatsvindt in 2012. Salwa Toko is uitgenodigd in het gemeentehuis van Montreuil bij de 24 uur van het Universitair Instituut van computertechnologie (IUT). Daar voelt ze zich alleen staan in haar cocktailjurkje. Ze herinnert zich dat de deelnemers en officials alleen maar mannen waren. Ze dacht even dat het net als bij de sport of bij de islamitische godsdienst was dat er een zaal voor jongens en een voor meisjes was. Maar dat bleek niet zo te zijn. Er waren gewoon geen meisjes. De tweede klik vindt dus plaats op het moment waarop Salwa Toko zich realiseerde dat zij bij de 24 uur van de IUT de enige aanwezige vrouwelijke deelnemer was. Antwoord A is het goede antwoord. Antwoord B is onjuist, want er was geen zaal voor jongens en meisjes. Antwoord C is fout, want in de derde alinea staat niets over een kledingvoorschrift waarbij een cocktailjurk niet zou passen.

1p **18 D** Geen enkele bewering komt overeen met de vierde alinea. Bewering 1 betekent: Om haar project te presenteren heeft Salwa Toko gekozen voor Seine-Saint-Denis, gezien het grote aantal inwoners met een arme achtergrond (issus de milieux peu favorisés). Deze bewering komt niet overeen met de vierde alinea. In regel 58-67 staat dat Salwa Toko zich richt tot de meisjes van de derde klas van de middelbare school om deze scholieren te interesseren voor informatica. (In het Nederlandse schoolsysteem is dat de vierde klas, zie A6.) Omdat ze al contact heeft met de scholen in Seine-Saint-Denis, presenteert ze daar haar project. De oprichtster van Wi-Filles wijst erop dat ze deze wijk niet heeft gekozen om een kansarme (défavorisée) bevolking aan te spreken. Bewering 2 betekent: Het zal Salwa Toko veel moeite kosten om de meisjes van de vierde klas van de middelbare school te interesseren voor informatica. Deze bewering komt niet overeen met de vierde alinea. In regel 67-69 zegt Salwa Toko dat de problematiek van vrouwen in de informatica alle sociale klassen raakt. Het zal haar dus niet veel moeite kosten om deze schoolmeisjes hiervan bewust te maken.

1p **19 Les filles / montrer qu'**

In de vijfde alinea staat dat 65 meisjes, aangemoedigd door de aanstekelijke (communicative) energie van Salwa Toko, al een cursus hebben gevolgd. Computerprogrammering, robotica, applicaties, sociale netwerken, de hele digitale wereld is voorbijgekomen met de hulp van vrouwelijke docenten die workshops geven en die af en toe (à l'occasion) voor studiebegeleiding zorgen. In regel 78-82 verzekert Salwa Toko: 'De meisjes (**Les filles**) kiezen liever beroepen waarbij ze vrouwen hebben gezien. Daarom is het dus heel belangrijk om te laten zien dat (**montrer qu'**) er vrouwelijke computerdeskundigen bestaan.' In deze zin geeft Salwa Toko aan waarom ze kiest voor vrouwelijke begeleiders.

In regel 83-87 lees je verder dat Salwa Toko in de toekomst van plan is om door te gaan op haar lange weg naar meer gelijkheid van de seksen. En ze hoopt dat ze overal in Frankrijk steunpunten (antennes) van 'Wi-Filles' kan openen.

H 6 EXAMENtekst 2019-I: 61p **20** De kern van het goede antwoord is:
een kortere/snellere zeevaartroute/handelsroute (naar het Verre Oosten) ontdekken/vinden

De interviewer vraagt waarom er expedities naar het Noordpoolgebied (Arctique) worden ondernomen. In regel 4-10 vertelt Jean-Louis Étienne dat de Britten in de negentiende eeuw het initiatief tot de expedities namen. Sommige expedities hadden een wetenschappelijk doel zoals die van de zeevaarder (navigateur) James Clark Ross die in 1831 de Noordpool ontdekte. In regel 11-17 lees je dat het er bij de meeste andere expedities om ging **een snellere handelsroute te ontdekken naar het Verre Oosten**. De ontdekkingsreizigers wilden bijvoorbeeld een doorgang vinden in het noordwesten ter hoogte van (au large du) Canada, zodat ze niet via Kaap De Goede Hoop (Bonne-Espérance) hoefden te varen. In regel 17-23 staat dat de expedities tegenwoordig voornamelijk om economische redenen worden ondernomen. Dat is het geval bij de olie- en gasbedrijven (compagnies pétrolières et gazières), die worden aangetrokken door de veelbelovende vooruitzichten van de ontdekking van koolwaterstof (hydrocarbures).

- 1p **21 D** Bij de tweede vraag van het interview wil de interviewer weten waardoor Jean-Louis Étienne zo geïmponeerd (frappé) is op de Noordpool. Hierbij moet je aangeven waarover Jean-Louis Étienne **niet** spreekt in de tweede alinea. Om dat te weten te komen ga je eerst kijken waarover hij wél iets vertelt.
- In regel 26-29 vertelt Jean-Louis Étienne dat het Noordpoolgebied een onmetelijke vlakte is van zo'n 20 miljoen vierkante kilometer – meer dan 35 keer de oppervlakte van Frankrijk. Hier heeft hij het over antwoord B: de uitgestrektheid (étendue) van het landschap.
- In regel 29-31 lees je dat ook het ijzige klimaat hem imponeert. Het wordt wel 60 graden Celsius onder nul op de grond en de nacht duurt een halfjaar (semestre). Dit is wat bij antwoord C staat: de extreem lage temperaturen.
- In regel 32-37 zegt Jean-Louis Étienne dat ook de natuur uiterst spectaculair is: gigantische ijsschotsen die door de wind en de stroming met geweld worden weggeslingerd, botsen op elkaar met een kolossale kracht. De indrukwekkende natuur van antwoord A wordt hier weergegeven.
- Waarover Jean-Louis Étienne **niet** spreekt, zijn de enorme watergebieden van antwoord D.

- 1p **22 A** Jean-Louis Étienne spreekt in de derde alinea alleen over het eerste gevolg van de opwarming van de aarde (réchauffement climatique).
Gevolg 1 betekent: De oppervlakte van de altijd bevroren grond van de poolgebieden neemt af. Hierover spreekt Jean-Louis Étienne in de derde alinea. De interviewer vraagt aan hem of de Noordpool de laatste jaren is veranderd door de opwarming van de aarde. In regel 41-51 antwoordt Jean-Louis Étienne hierop bevestigend. De poolgebieden worden meer aangetast door de opwarming van de aarde dan de rest van de planeet. Hij vertelt dat hij in de loop van zijn expedities op de Noordpool heeft kunnen constateren dat de grond in de poolstreken niet meer altijd bevroren is. Zo zijn de permafrostgebieden van Canada en Siberië niet meer volledig bevroren, want de sneeuw verschijnt later en verdwijnt eerder.
Gevolg 2 betekent: De zeespiegel begon al ver voor de jaren 1980 te stijgen. Over dit gevolg van de opwarming van de aarde spreekt Jean-Louis Étienne niet in de derde alinea. In regel 51-57 zegt hij iets anders: tijdens zijn ballonvaart boven de Noordpool heeft hij bovendien enorme watergebieden opgemerkt (noté) die er niet waren in het begin van de jaren 1980. Dat bewijst dat er op bepaalde plekken minder pakijs (banquise) is.

- 1p **23 C** Op de open plek in regel 63 ontbreekt het signaalwoord. Je hebt de keuze uit: Daarom (antwoord A, oorzaak of verklaring), Bovendien (antwoord B, uitbreiding), Maar (antwoord C, tegenstelling), Bijvoorbeeld (antwoord D, toelichting).
In de zin voor de open plek staat dat de menselijke activiteit, met name in het toerisme, is toegenomen doordat er steeds meer cruises zijn, en door de visserij. Vervolgens lees je in regel 63-65:   ?   die activiteiten zijn alleen maar mogelijk in de zomer, dat wil zeggen (soit) slechts een paar weken per jaar. Het gaat hier om een tegenstelling. Die wordt uitgedrukt door het signaalwoord 'Maar' (**Mais**) uit antwoord C.
In regel 66-68 staat nog dat de belangrijkste toegangswegen door het gevormde ijs in de winter onbruikbaar worden.

- 1p **24 B** Wat lees je in de vijfde alinea? Er zijn drie mogelijkheden. De lokale bevolking in het Noordpoolgebied profiteert enorm van de komst van de buitenlandse bedrijven (antwoord A). De economische ontwikkeling in het Noordpoolgebied schaadt het welzijn van de lokale bevolking (antwoord B). De autochtone bevolkingsgroepen verzetten zich tegen de globalisering (mondialisation) van hun leefomgeving (antwoord C).
De interviewer wil weten hoe de autochtone bevolking deze situatie beleeft. Jean-Louis Étienne antwoordt in regel 72-79 dat de economische ontwikkeling van bepaalde streken een revolutie is. De bevolkingsgroepen die voortaan in verwarmde huizen wonen en die hun consumptiegoederen in de supermarkt in de stad kopen, worden in volle omvang getroffen (touchés de plein fouet) door alcoholisme, geweld en drugs. Je weet nu bijna zeker dat antwoord B het juiste antwoord is.
In regel 79-87 lees je dat tegelijkertijd bepaalde mensen werk kunnen vinden. Het is onvermijdelijk dat de Noordpool geglobaliseerd wordt, net zoals het overal elders op de wereld gebeurt. Het is belangrijk om de lokale bevolking te beschermen tegen een massale en intensieve exploitatie van haar grond voornamelijk door buitenlandse bedrijven.
Antwoord A is fout, want de lokale bevolking profiteert niet enorm van de komst van de buitenlandse bedrijven. Antwoord C is ook niet juist, want de autochtone bevolkingsgroepen verzetten zich niet tegen de globalisering van hun leefomgeving. Je weet nu zeker dat antwoord B het goede antwoord is, want door de economische ontwikkeling is de bevolking in aanraking gekomen met alcohol, geweld en drugs.

- 1p **25 D** Je moet bepalen hoe de zin uit de vraag (regel 95-99) samenhangt met de zin die eraan voorafgaat. Je hebt de keuze uit vier mogelijkheden. Deze zin geeft het gevolg van de voorgaande zin aan (antwoord A). Deze zin spreekt de vorige zin tegen (antwoord B). Deze zin relateert de voorgaande zin (antwoord C). Deze zin geeft uitleg aan de voorgaande zin (antwoord D).

In regel 88 vraagt de interviewer aan Jean-Louis Étienne of men erin zal slagen om de lokale bevolking te beschermen tegen de exploitatie van de grond door de buitenlandse bedrijven. In regel 89-95 antwoordt Jean-Louis Étienne dat dat niet duidelijk is, want er zijn belangrijke economische belangen en energiekwesties voor de oeverstaten van de regio. Maar hij zegt ook dat hij hoop houdt, want er bestaat een sterke mobilisatie van de publieke opinie voor het behoud van het authentieke gebied. In regel 95-99 zegt hij dat de Noordpool verwijst (renvoie) naar een mythische verbeelding – de iglo's, de ijsbeer, de Inuit – en bijna mythisch: volgens de traditie woont de Kerstman op de Noordpool! Je ziet dat Jean Louis-Étienne in de laatste zin uitleg geeft aan wat hij in de voorgaande zin vertelt (antwoord D).

H 7 EXAMENtekst 2019-I: 7

- 1p **26** De kern van het goede antwoord is:
omdat het niet duidelijk is wat volmaakte schoonheid is / omdat het niet makkelijk is perfectie te definiëren/omschrijven / omdat het niet duidelijk is welk model/voorbeeld je moet volgen

In regel 1-5 lees je dat het het ideaal van iedereen is om een droomlichaam te hebben, om te slagen voor je studie, om alle wedstrijden te winnen... Of toch niet? Perfect zijn, zou dat dan... perfect zijn? In regel 6-13 staat dat perfectie niet zo makkelijk te definiëren is. Wat schoolresultaten en sportieve prestaties betreft zie je wel ongeveer waarom het gaat: de beste cijfers halen, boven in het klassement eindigen. Maar op het gebied van schoonheid wordt het ideaal veel vager (plus flou). In regel 13-17 vraagt psychologe Sophie Braun zich af: 'Perfect willen zijn, is proberen te lijken op een model, maar welk model?'

Het is dus vrijwel onmogelijk om perfecte schoonheid na te streven, omdat **het niet duidelijk is wat volmaakte schoonheid is**.

- 1p **27 B** Bij deze vraag moet je aangeven om welk aspect van het onderzoek naar perfectie het in de tweede alinea gaat. Je hebt de keuze uit: de oorzaken (antwoord A), de nadelen (antwoord B), de ontwikkeling (antwoord C), de oorsprong (antwoord D). In regel 18-20 wordt de vraag gesteld wat je zou worden als je ging zoeken naar het ideaalbeeld als dat wel makkelijk te definiëren was. Klonen? In regel 20-23 staat dat de zoektocht naar perfectie volkomen voorbijgaat aan de verschillen tussen mensen. In regel 23-29 geeft Sophie Braun aan dat in het schoolsysteem uitblinkers op alle gebieden worden gewaardeerd, waar smaken niet bestaat, waar je dezelfde cijfers moet hebben voor wiskunde en Engels, ongeacht je voorkeur. In regel 29-35 lees je dat altijd maar de beste zijn wel leuk is, maar ook uitputtend (épuisant). En dat neemt de geest in beslag. Degenen die ziek zijn bij een cijfer dat lager is dan 19, missen waarschijnlijk enkele kansen om plezier te hebben. (Een 19 is in het Nederlands een 9,5.)

In de tweede alinea gaat het dus om de nadelen die men tegenkomt als men onderzoek doet naar perfectie.

- 1p **28 D** Wat toont het voorbeeld van Emma aan in de derde alinea? Er zijn vier antwoordmogelijkheden. Het toont aan dat je alleen door hard werken je ideaal kunt bereiken (antwoord A). Het toont aan dat alleen een kleine minderheid het ideaal kan bereiken (antwoord B). Het toont aan dat degenen die volmaaktheid zoeken vaak erg eenzaam zijn (antwoord C). Het toont aan dat je bij het zoeken naar perfectie het risico loopt om het tegenovergestelde te bereiken van wat je voor ogen had (antwoord D).

In regel 36-43 lees je dat het spreekwoord zegt dat volmaaktheid niet van deze wereld is. Je voelt een permanente ontevredenheid bij het najagen van een onbereikbaar ideaal. Erger nog, je bereikt het tegenovergestelde van wat je voor ogen had: in plaats van een gevoel van vooruitgang krijg je een nog negatiever zelfbeeld. In regel 44-50 legt Emma uit wat haar ervaring is. Op de middelbare school wilde ze altijd harder werken. In de eindexamenklas heeft ze zichzelf nog meer onder druk gezet... Zonder resultaat, want haar cijfers gingen omlaag en ze had het gevoel dat die cijfers precies weergaven wat zij was.

Antwoord D is het goede antwoord, want dit voorbeeld van Emma laat zien dat je bij het zoeken naar perfectie het risico loopt om het tegenovergestelde te bereiken.

1p **29 voor zichzelf / jezelf**

In regel 51-53 lees je dat je jezelf ook een andere vraag kunt stellen: voor wie wil je eigenlijk perfect zijn? Sophie Braun geeft in regel 53-62 haar visie daarop. Een permanente fixatie op goede cijfers kan de wens verhullen dat je je ouders nooit wilt teleurstellen. Hetzij omdat zij dat eisen, hetzij omdat je wilt dat zij tevreden zijn. Het kan ook zijn dat je bij je vrienden, leraren en bekenden een goede indruk wilt maken. In werkelijkheid wil je **voor jezelf** perfect zijn.

1p **30 Vouloir être**

In regel 63-64 lees je dat je ongelukkig kunt worden als je te veel een ideaalbeeld probeert te bereiken. Emma zegt in regel 64-67 dat haar ouders en leraren haar hebben aangeraden om te stoppen met steeds maar de beste te willen zijn. In regel 67-78 zegt Sophie Braun dat het toch nuttig kan zijn om onderscheid te maken tussen 'Ik moet' en 'Ik heb zin of behoefte om'. Wil je graag uitblinken op de cello (violoncelle) of is het een verplichting die je jezelf oplegt? Iedereen kiest zijn eigen criteria. We hebben allemaal een ideaalbeeld van onszelf dat aangeeft wat we willen worden. Beter willen zijn (**Vouloir être**) dan dat je bent, is een supermotor waar je je hele leven gebruik van moet maken. Er zit dus wel degelijk ook een positief effect aan het streven naar een ideaal.

H 8 EXAMENtekst 2019-I: 8

1p **31 C** Wat lees je in de eerste twee alinea's? In de eerste alinea staat dat de bijnaam van Parijs als Lichtstad heel bekend is, maar waar die naam vandaan komt is helemaal niet bekend. Om de betekenis ervan te vinden, moeten we heel ver teruggaan naar de tijd dat er nog geen elektriciteit bestond. Een ritje terug in de tijd om deze anekdote te achterhalen. In de tweede alinea lees je dat Parijs lange tijd de meest verlichte wereldstad is geweest, ook al is dat nu niet meer het geval. De vermeende oorsprong (origines supposées) van de bijnaam 'Lichtstad' is velerlei, maar ongetwijfeld is deze bijnaam (sobriquet) te danken aan buitenlanders en mensen van het platteland die hier een stop kwamen maken.

Wat is het juiste antwoord? Je maakt de keuze uit vier mogelijkheden. Veel mensen weten nu nog steeds niet wat de bijnaam van Parijs is (antwoord A). Tegenwoordig is Parijs de meest verlichte stad van de wereld, vandaar de bijnaam (antwoord B). Mensen uit het buitenland en van het platteland die in Parijs hebben overnacht, zouden de bijnaam 'Lichtstad' hebben bedacht (antwoord C). Parijs heeft de bijnaam 'Lichtstad' sinds de komst van de elektriciteit in de stad (antwoord D). Je weet nu dat antwoord C het goede antwoord is.

1p **32 C** Bij deze vraag moet je erachter komen waarom er volgens de derde alinea verlichting (éclairage) is gekomen in Parijs. Je hebt de keuze uit drie mogelijkheden. Om de stad te versieren met het doel meer bezoekers te trekken (antwoord A). Om de hoofdwegen (axes) van de stad te verlichten ter ere van koning Lodewijk XIV (antwoord B). Om de misdaad (délinquance) te bestrijden (lutter) op bepaalde plaatsen in de hoofdstad (antwoord C).

In regel 18-26 lees je dat sommige mensen denken dat de naam 'Lichtstad' dateert uit de zeventiende eeuw toen Lodewijk XIV aan de macht was. Met zijn minister Jean-Baptiste Colbert probeert hij met alle mogelijke middelen de criminaliteit te bedwingen (endiguer) die de stad verziekt (gangrène). In 1667 benoemen ze Gilbert Nicolas de la Reynie als luitenant-generaal van de politie. In regel 26-36 staat dat deze vindingrijke (ingénieur) chef besluit om de minst drukke plekjes in het licht te zetten. Om te voorkomen dat de schurken (voyous) zich in de donkere steegjes (ruelles) verstoppen plaatst hij lantaarns en fakkels (flambeaux) op de meeste hoofdwegen. Hij vraagt verder aan de bewoners om hun vensters te verlichten met kaarsen (bougies) en olielampen. Dat is nog niet eerder gebeurd en bezoekers vallen meteen op (tape dans l'œil).

Hieruit kun je opmaken dat de verlichting in Parijs is gekomen om de misdaad te bestrijden. Antwoord C is het juiste antwoord.

- 1p **33 A** Wat is waar volgens de derde alinea? Je hebt drie mogelijkheden. In de loop van de 19e eeuw is de verlichting van Parijs enorm verspreid (antwoord A). In het begin waren er alleen maar straatlantaarns (réverbères) in enkele overdekte passages in Parijs (antwoord B). In 1820 zijn er 56.000 lantaarns geplaatst om de grote Parijse monumenten te verlichten (antwoord C).

In regel 37-40 lees je dat men in 1820 de aanzienlijke ontwikkeling van de stedelijke (urbaine) verlichting te danken heeft aan de uitvinder van de gasverlichting, Philippe Lebon. In regel 40-43 staat dat in het begin alleen de monumenten en de overdekte passages werden verlicht, maar dat werd snel uitgebreid naar de hele stad. Antwoord B is onjuist, want behalve de overdekte passages werden ook de monumenten in het begin verlicht.

In regel 44-47 lees je dat er veertig jaar later zo'n 56.000 straatlantaarns zijn die Parijs opfleuren en daar dus... de Lichtstad van maken! Je weet nu dat antwoord C fout is. De lantaarns zijn veertig jaar na 1820 geplaatst, dus in 1860.

Het goede antwoord is antwoord A: In de loop van de 19e eeuw is de verlichting van Parijs enorm verspreid.

H 9 EXAMEN tekst 2019-I: 9

- 1p **34 A** Bij de oriëntatie vooraf heb je al gezien dat de titel ontbreekt. Bij deze vraag moet je zelf de titel kiezen die bij de tekst past. Je hebt de keuze uit vier mogelijkheden. Hoeveel talen kun je maximaal leren? (antwoord A) Hoelang duurt het om meer dan zes talen te leren? (antwoord B) Waarom is het makkelijk om een taal te leren wanneer je al verschillende talen beheerst? (antwoord C) Waarom leren kinderen voor hun vierde jaar zo makkelijk vreemde talen? (antwoord D)

Na het lezen van de tekst blijkt dat hierin geen aanwijzingen staan die op antwoord B, C en D duiden. Wel vind je passages die aangeven dat A het juiste antwoord moet zijn. In regel 1-5 staat dat de taalkundigen (linguïstes) menen (estiment) dat een jaar regelmatig leren nodig is om de beginselen van een nieuwe taal correct te beheersen. Omdat je ze ook moet onderhouden, zou volgens de geleerden tien talen het maximale aantal zijn dat je zou kunnen leren. De titel bij antwoord A past hier als het goede antwoord.

In de volgende zinnen lees je nog over mensen die veeltalig zijn (polyglottes) en over personen die meer dan zes talen beheersen (hyperpolyglottes). Mensen die veel talen kennen, beschikken over een speciale hersencapaciteit: hoe meer talen je kent, hoe makkelijker het is om een nieuwe taal te leren (regel 5-9). Overigens kunnen ook kinderen tot 4 jaar heel goed talen leren. Tussen de 4 en 8 jaar wordt dat minder; voor volwassenen wordt het steeds moeilijker. Daarentegen zal een kind snel een taal vergeten als hij die niet regelmatig gebruikt, in tegenstelling tot een volwassene (regel 9-14).

- 1p **35 C** Je moet aangeven welke bewering overeenkomt met de eerste alinea.
Bewering 1 betekent: Frankrijk begint terrein te winnen op het gebied van de bloemeteelt (floriculture). Deze bewering komt niet overeen met de eerste alinea. In regel 10-15 lees je dat de snijbloemen die in de vazen terechtkomen uit het buitenland komen, bijvoorbeeld uit Kenia, Ethiopië, Israël en in negen van de tien gevallen uit Nederland.
Bewering 2 betekent: De meerderheid van de bloemisten wil niet aangeven waar hun planten vandaan komen. Deze bewering komt niet overeen met de eerste alinea. In regel 4-8 staat dat men in de wereld van de bloemeteelt het woord 'herkomst van het product' (traçabilité) niet kent. De Franse bloemisten zijn niet verplicht om de herkomst van hun planten aan te geven.
Bewering 3 betekent: De meeste snijbloemen die in Frankrijk worden verkocht, zijn afkomstig uit Nederland. Deze bewering komt overeen met de eerste alinea. In regel 13-15 lees je dat de snijbloemen in negen van de tien gevallen afkomstig zijn uit Nederland.
Bewering 4 betekent: Voor Moederdag en Valentijnsdag geven de Fransen de voorkeur aan rozen die uit verre landen komen, zoals Kenia. Deze bewering komt niet overeen met de eerste alinea. In regel 10-12 staat dat de snijbloemen in Frankrijk bijvoorbeeld uit Kenia komen. Je leest in de eerste alinea niets over rozen of de voorkeur van de Fransen.
- 1p **36 C** Je moet bepalen hoe de zin uit de vraag (regel 23-26) samenhangt met de zin die eraan voorafgaat. Je hebt de keuze uit vier mogelijkheden. Deze zin geeft de oorzaak van de voorgaande zin aan (antwoord A). Deze zin spreekt de vorige zin tegen (antwoord B). Deze zin ondersteunt de zin die eraan voorafgaat (antwoord C). Deze zin relateert de vorige zin (antwoord D).
In regel 16-19 staat dat het kleine Nederland sinds de opkomst (émergence) van de tuinbouw (horticulture) in de zestiende eeuw, de spil (plaque tournante) van de bloemenhandel (négoce des fleurs) is geworden. In regel 19-23 lees je dat het land wereldwijd, behalve de belangrijkste importeur en exporteur, ook de eerste producent in Europa en 's werelds belangrijkste tulpenproducent is. In regel 23-26 wordt aangegeven dat de bloemeteelt enkele miljarden euro's vertegenwoordigt voor de Nederlandse economie.
Het is duidelijk dat regel 23-26 de zin ondersteunt die eraan voorafgaat (antwoord C).
- 1p **37 C** In de derde alinea lees je dat bij een onstabiel klimaat een groot deel van de bloemeteelt in kassen (serres) plaatsvindt. Nederland heeft 10.000 hectare kassen waarvan het grootste deel in het Westland, ten zuiden van Den Haag ligt. Het Westland wordt zelfs 'de glazen stad' genoemd. In regel 34-43 staat dat onder deze glazen beschutting (abris vitrés) computers dag en nacht de luchtvochtigheid, de temperatuur en het licht regelen. Dit gebeurt door het openen en sluiten van de panelen (panneaux) en de zonwering (stores), en door het aan- of uitdoen van de lampen. Ook de hoeveelheid water en de voedingsstoffen die de wortels van de bloemen krijgen toegediend, worden door computerbeheer gecontroleerd. Antwoord C is het juiste antwoord: In de kassen wordt het gewasproces geregeld door computers.
Niet juist is antwoord A: In de streek ten zuiden van Den Haag blijft de bloemeteelt zich maar uitbreiden. Antwoord B is ook fout: In het Westland wordt in de kassen steeds meer energie gebruikt.

1p **38 aardwarmte**

In de vierde alinea staat dat de energiekosten voor de bloementeel erg hoog zijn en vooral een aanslag op het ecologisch klimaat betekenen. De productie en het transport van een bos rozen kost aan energie hetzelfde (équivalent) als een autorit van 20 kilometer. Volgens een studie van de Engelse universiteit van Cranfield is de CO₂-uitstoot bij de productie van een Keniaanse roos zes keer zo laag als bij een gekweekte roos uit de aardgastestookte kassen van Nederland, zelfs als je het luchttransport daarbij rekent. In regel 56-62 lees je dat in het Westland steeds meer kassen van zonnepanelen worden voorzien en dat er een vorm van energie wordt geëxploiteerd waarbij warmte uit de diepten (profondeurs) van de aarde wordt gebruikt. Met deze **aardwarmte** wil men de energierekening omlaag brengen.

H 11 EXAMENtekst **2019-I: 11**2p **39 1 = wel; 2 = niet; 3 = wel**

Indien drie antwoorden goed: 2 punten; indien twee antwoorden goed: 1 punt; indien één of geen antwoorden goed: 0 punten.

Bewering 1 betekent: De toeristische attracties met wilde dieren zijn zeer schadelijk voor het welzijn (bien-être) van de dieren in kwestie. Deze bewering komt overeen met de tekst. In regel 6-14 staan een paar voorbeelden van de schade die dieren kunnen oplopen. Om een tijgertje zonder risico te kunnen aaien (caresser) moet je weten dat deze baby al op jonge leeftijd bij zijn moeder is weggehaald en lange tijd ligt vastgeketend in een omheind terrein (enclos). Ook krokodillen die worden gebruikt op boerderijen en dolfijnen in waterparken zijn niet te benijden. En een ritje op de rug van een olifant? Dat houdt in (implique) dat het dier de 'phajann' heeft moeten ondergaan, een ritueel in India en Zuidoost-Azië waarbij de olifant geen water en voedsel krijgt en waarbij hij ook nog eens wordt geslagen om hem te laten gehoorzamen.

Bewering 2 betekent: Van alle geliefde dieren van de toeristen lijden, volgens de ONG, de tijgers en de olifanten het meest van de wreedheden (cruautés). Deze bewering komt niet overeen met de tekst. In regel 8-11 lees je dat krokodillen en dolfijnen in waterparken ook op de lijst van de ONG staan.

Bewering 3 betekent: De schrijver suggereert dat deelname van de toeristen aan experimenten met wilde dieren in contrast staat met hun passie voor dieren. Deze bewering komt overeen met de tekst. In regel 15-20 staat dat het voor de toeristen die gecharmeerd zijn van deze ervaringen, moeilijk is om te begrijpen dat ze er verkeerd aan doen. Afgezien van enkele beperkte initiatieven bestaat er geen label waarmee je kunt garanderen dat het welzijn van de dieren wordt gerespecteerd. Ieder jaar bezoeken miljoenen personen attracties met wilde dieren. Hun belangrijkste motivatie? Liefde voor de dieren. Dat stemt tot nadenken...

H 12 EXAMENtekst **2019-I: 12**

1p **40 C** Bij de oriëntatie vooraf heb je al in regel 1-5 gelezen dat er in de zomermaanden zo'n beetje overal in Frankrijk historische spelen worden gehouden. In regel 5-10 staat dat er voor ieder wat wils is: van de meest intieme shows in een kasteeltje in de Aisne tot het grootste media-evenement zoals dat van 'Puy du Fou', dat duizenden landgenoten (compatriotes) trekt. In regel 10-17 lees je dat er ieder jaar in Frankrijk ongeveer 1000 historische klank- en lichtspelen worden georganiseerd. En het zal je niet verbazen dat de middeleeuwen met zijn ridders en prinsessenjurken veruit de populairste periode is vóór die van het keizerrijk van Napoleon I (premier Empire) en de klassieke oudheid. Je weet nu dat antwoord C het juiste antwoord is: De shows die de geschiedenis laten herleven zijn zeer populair bij de Fransen.

In de eerste alinea staat niet dat meisjes met prinsessenjurken zeldzaam zijn geworden bij de historische reconstructies (antwoord A). Je leest hier ook niet dat het klank- en lichtspel in het kasteel van Aisne het grootste mediaspektakel is (antwoord B), want in regel 7-9 staat dat 'Puy du Fou' het sensationeelst is. Het is ook niet zo dat de Fransen bij historische reconstructies de klassieke oudheid leuker vinden dan de middeleeuwen (antwoord D), want in regel 15-16 heb je gelezen dat de middeleeuwen veruit het populairst zijn.

1p **41 A** Over welk aspect praat Christophe Dargère **niet** in de tweede alinea? Om dat te weten te komen kijk je eerst waarover hij wél spreekt.

In regel 18-24 lees je dat Frankrijk, nadat het lange tijd heeft achtergelopen (à la traîne), zo'n vijftien jaar geleden het virus te pakken heeft gekregen. Christophe Dargère, voorzitter van de Vereniging voor levende historie, prijst zichzelf daarmee gelukkig (se félicite): 'Tegenwoordig hoeven we ons echt niet te schamen voor onze historische shows'. In regel 24-28 geeft Christophe Dargère aan dat het feit dat de Fransen steeds meer verzot (friands) zijn op die evenementen volgens hem komt, doordat zowel ouders als kinderen ze leuk vinden. Hier spreekt hij over het publiek dat de shows aantrekken (antwoord D).

In regel 28-32 vervolgt Christophe Dargère: 'Het is speels (ludique) en educatief, je leert er allerlei dingen en het is heel vaak spectaculair. En bovendien zijn de meeste voorstellingen gratis'. Hier heeft hij het over de educatieve waarde van de shows (antwoord B) en de sensationele kant van de voorstellingen (antwoord C).

In regel 32-36 lees je ten slotte: In een tijd waarin de Fransen hun vakantie steeds vaker in eigen land (Hexagone) doorbrengen, is een historisch schouwspel heel geschikt om te gaan zien. Het is nu duidelijk dat Christophe Dargère **niet** spreekt over reclame voor de shows (antwoord A).

1p **42 C** De derde alinea begint met een signaalwoord dat je zelf moet invullen. Je hebt de keuze uit: Kortom (antwoord A, gevolg of conclusie), Bovendien (antwoord B, opsomming of uitbreiding), Toch (antwoord C, tegenstelling), Daarom (antwoord D, toelichting).

Om te bepalen welk signaalwoord past, kijk je naar de zin voor de open plek. Dat is de laatste zin van de tweede alinea. In regel 32-36 staat dat in een tijd waarin de Fransen hun vakantie steeds vaker in eigen land (Hexagone) doorbrengen, een historisch schouwspel heel geschikt is om te gaan zien. Nu lees je verder na de open plek: ? had het lange tijd geen erg goede reputatie (regel 37-38). Het gaat hier om een tegenstelling en die wordt uitgedrukt door het signaalwoord 'Toch' (**Pourtant**).

1p **43 A** In regel 39-42 herinnert Christophe Dargère zich dat de media geen interesse toonden en dat historische shows niet bestonden voor de overheidsinstanties. In regel 42-50 lees je dat uiteindelijk steeds meer publiek kwam en dat toen het tij keerde. Sinds een jaar of tien vinden de voorstellingen goed weerklank. Daar staat tegenover dat er door het ministerie van Cultuur nog steeds radiostilte in acht wordt genomen, ook al wordt de samenwerking met de lokale autoriteiten en de musea steeds beter.

De shows vinden dus geen weerklank bij het ministerie van Cultuur (antwoord A).

H 13 EXAMEN tekst 2019-I: 13

- 1p **44 B** In regel 1-4 lees je dat sinds de val van de Berlijnse muur in 1989 de wereld de bouw van barrières tussen bevolkingsgroepen niet heeft verminderd (ralenti). Of je ze nou muren, hekken of elektrische sensoren (capteurs) noemt, zo'n dertigtal van die constructies verdelen veel landen.
- In regel 5-9 staan de verschillende redenen waarom er barrières zijn geplaatst. Sommige zijn gebouwd om gewapende conflicten te vermijden zoals de 'Peace Lines' van Belfast of de Groene Lijn van Cyprus. Dit is de eerste reden. Andere zijn geplaatst om de drugshandel (trafic de drogues) tegen te gaan. Nu weet je de tweede reden. En ten slotte, meer dan de helft van die barrières zijn opgetrokken (érigées) om migratie tegen te gaan. Dit is de derde reden.
- De eerste alinea vermeldt dus drie verschillende redenen waarom er nog steeds barrières worden geplaatst in de wereld. Antwoord B is het goede antwoord.
- 1p **45 C** In regel 9-12 staat dat de laatst gebouwde barrière een barricade van 175 kilometer zou zijn tussen Hongarije en Servië.
- Om te beoordelen welk signaalwoord je in regel 15 moet invullen, lees je de zin voor en na de open plek gedetailleerd. In regel 12-14 staat dat die muur volgens de autoriteiten de toestroom (afflux) van migranten die West-Europa proberen te bereiken, moet kunnen indammen (endiguer). Nu lees je het begin van de tweede alinea: ?   Europa is niet het enige continent om ommuurd te worden. In regel 16-19 staat dat je ook scheidingsmuren vindt in het Midden-Oosten, in India, in Afrika en... in de buitenwijken van Oost-Jeruzalem, waar een betonnen slang Israël scheidt van het Palestijnse vluchtelingenkamp Chouafat, waar ongeveer 20.000 personen worden opgevangen.
- De zin na de open plek bevat een relativisering van de zin die eraan voorafgaat. Het juiste signaalwoord is dus: Trouwens (**D'ailleurs**).
- De andere signaalwoorden zijn niet juist. Zo (antwoord A) geeft een gevolg aan. Kortom (antwoord B) kondigt een conclusie aan. Des te meer omdat (antwoord D) is het signaalwoord voor een reden of verklaring.